

Турийской поселковых ОТГ) по отдельным подсистемами: заведения размещения, питания, досуга и бытового обслуживания, транспортная инфраструктура, связь и информационное обеспечение, человеческий потенциал. Определяются основные проблемы структурных элементов туристической инфраструктуры, предлагаются возможные пути их решения. Представлены предложения первоочередных мер оптимизации туристической инфраструктуры.

Ключевые слова: туристско-рекреационный потенциал, туристическая инфраструктура, объединенная территориальная община, Волынская область, Турийский район, Луковский ОТО, Турийская ОТО.

Chyr Nadia, Kacharovsky Roman, Pavlushenko Mykola. The Assessment of the Current State and the Prospects of the Tourist Infrastructure Modernization in the Conditions of Development of Separate United Territorial Communities of the Turiysk district of Volyn Region. The integrated assessment of the current state and the prospects of modernization of the tourist infrastructure in the conditions of development of separate united territorial communities of the Turiysky district of the Volyn region (on the example of Lukivsk and Turiysk settlements UTC) has been carried out. Such an assessment is carried out on separate subsystems: accommodation facilities, food establishments, leisure establishments and consumer service, transport infrastructure, communication and information provision, human potential. The basic problems of structural elements of tourist infrastructure are determined; possible ways of their solution are suggested. The priority measures for optimization of tourism infrastructure are presented.

Key words: tourist and recreational potential, tourist infrastructure, united territorial community, Volyn region, Turiysk district, Lukivsk UTC, Turiysk UTC.

Стаття надійшла до редколегії
15.10.2017 р.

УДК 338.48:339

Оксана Пікулик

Транспортні послуги в організації туристичної діяльності

У статті розглянуто основні аспекти транспортного обслуговування в туристичній діяльності. Відзначено важливу роль транспорту в зростанні розвитку міжнародного туризму. Проаналізовано структуру використання різних видів транспорту в туристичній діяльності. Досліджено переваги авіаційних перевезень в обслуговуванні туристичних потоків. Розкрито особливості використання автомобільного та залізничного транспорту в туризмі. Досліджено роль морських і річкових круїзних подорожей на міжнародному туристичному ринку.

Ключові слова: транспортні послуги, туристична діяльність, міжнародний туризм, авіаперевезення, автобусний тур, морський круїз.

Постановка наукової проблеми та її значення. Транспорт – один із важливих елементів туристичної індустрії. Транспортні послуги виступають частиною туристичного продукту, впливаючи таким чином на його якість. Крім того, розвиток транспорту та транспортної інфраструктури дає можливість розширювати географію подорожей. Якщо транспортні системи й транспортна інфраструктура в країні не відповідають міжнародним стандартам за зручністю, швидкістю перевезень, безпекою та ефективністю, то це негативно відбивається на розвитку туризму. Вплив транспортних послуг на розвиток міжнародного туризму залишається одним із визначальних, тому дослідження сучасних особливостей і специфіки організації транспортного обслуговування в туристичній діяльності, ефективності системи транспортного туристичного обслуговування є актуальними з наукових позицій.

Аналіз досліджень із цієї проблеми. Проблему дослідження ролі транспортних послуг у міжнародному туризмі та особливостей транспортного обслуговування туристичної діяльності розв'язують праці як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Т. М. Шелеметьєва розкриває підвищення рівня транспортних послуг як фактор ефективного розвитку туризму в Україні [9]; Б. М. Андрушків – специфіку розвитку туристичної галузі з позицій організації транспортного обслуговування [1]. У статті С. С. Галасюк, К. І. Ободовської проаналізовано взаємозв'язок розвитку транспорту й туризму [3]. І. В. Зорін, Т. П. Каверіна, В. А. Квартальнов досліджують роль і місце транспортних послуг на туристичному ринку [5]. Основні види та форми відносин туристичних фірм й авіакомпаній детально

розглянуто в праці О. М. Ільїної [6]. Спеціальні види туризму, у тому числі круїзний, аналізує О. В. Бабкін [2]. Специфіку інноваційно-інвестиційної взаємодії транспортних та туристичних підприємств досліджують Є. М. Сич, О. М. Парубець, Д. О. Сугоняко [8]. У сучасних умовах зростання міжнародного туристичного ринку й підвищення вимог туристів до якості обслуговування актуальними постають питання дослідження проблем і способів підвищення ефективності взаємодії транспортного сектору й туристичної індустрії, а також підвищення якості транспортних послуг у туризмі задля якнайбільшого задоволення потреб споживачів туристичних послуг.

Мета статті – аналіз особливостей організації транспортного обслуговування в міжнародній туристичній діяльності, а також специфіки використання різних видів транспорту в туристичній галузі.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Розвиток транспорту, транспортної інфраструктури та системи вдосконалення управління транспортними потоками сприяє прискоренню еволюції міжнародного туризму. Підвищення ефективності транспортних перевезень, а також застосування технологічних нововведень дає змогу туристам дістатися будь-якої точки планети. З іншого боку, туризм – один із факторів, що впливає на динаміку попиту на транспортні перевезення, передусім пасажирські. Розвиток нових туристичних центрів і районів стимулюють організаційні зміни в територіальному перерозподілі маршрутів пасажирського транспорту [3]. Зростання вимог туристів до якості транспортних послуг стимулюють зміни в транспортному обслуговуванні, зокрема приводять до зростання швидкості пасажирських перевезень, скорочення часу подорожі, підвищення безпеки й удосконалення комфортабельності транспортування.

Якість транспортних послуг у туризмі значною мірою залежить від рівня розвитку транспортної інфраструктури та ефективності організації транспортного процесу. Важливо раціонально розвивати й ефективно використовувати всі елементи транспортної системи, а також уникати диспропорцій при поєднанні кількох видів транспорту в обслуговуванні туристів. Ефективна організація транспортного обслуговування в туризмі вимагає забезпечення тісної взаємодії між транспортними та туристичними підприємствами для досягнення оптимальної координації діяльності, пов'язаної з обслуговуванням споживачів туристичних послуг.

На транспортні послуги в туризмі припадає значна частка в структурі ціни туристичного продукту. Зокрема, урахувавши дальність подорожі, вид транспорту, що використовується, а також тривалість подорожі, частка транспортних послуг у структурі ціни туру становить від 20 до 60 % [4].

Вибір транспортного засобу в туристичній сфері зумовлений низкою факторів, таких як вартість перевезення, транспортна доступність туристичних дестинацій і ступінь розвитку транспортної мережі, безпека перевезень, наявність системи бронювання квитків, тривалість транспортування, мобільність транспортного засобу, можливість зупинки під час подорожі, сезонний характер роботи окремих видів транспорту, рівень комфорту, умови харчування, можливість здійснення комбінованих перевезень тощо [8; 11; 12].

Сьогодні в структурі транспортного обслуговування туристів найбільша частка припадає на повітряний та автомобільний види транспорту (рис. 1). Зокрема, у 2016 р. 55 % туристів подорожували повітряним транспортом. Автомобільний вид транспорту обрали 39 % туристів. Значно менша частка припадає на водний (4 %) і залізничний види транспорту (2 %) [14].

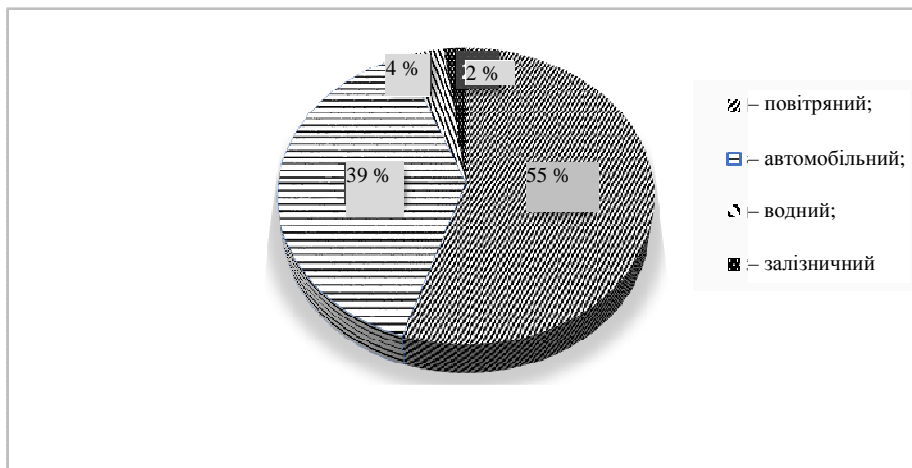

Рис. 1. В'їзний туризм за видами транспорту, 2016 р. (за даними UNWTO)

Аналіз використання різних видів транспорту туристами країн ЄС свідчить, що автомобільні транспортні засоби використовувались у 64,8 % усіх поїздок, дещо менша частка в повітряного (15,6 %) та залізничного видів транспорту (11,0 %). Проте для виїзних поїздок головним видом транспорту у 2015 р. був повітряний – 53,3 % (рис. 2). Найвища частка авіаційного транспорту в перевезенні туристів властива туристам Мальти (60,9 %), Кіпру (44,4 %), Ірландії (40,7 %), Великобританії (29,6 %). Для внутрішніх поїздок туристи ЄС віддавали перевагу автотранспортним засобам (76,2 %) і залізниці (13,3 %) [13].

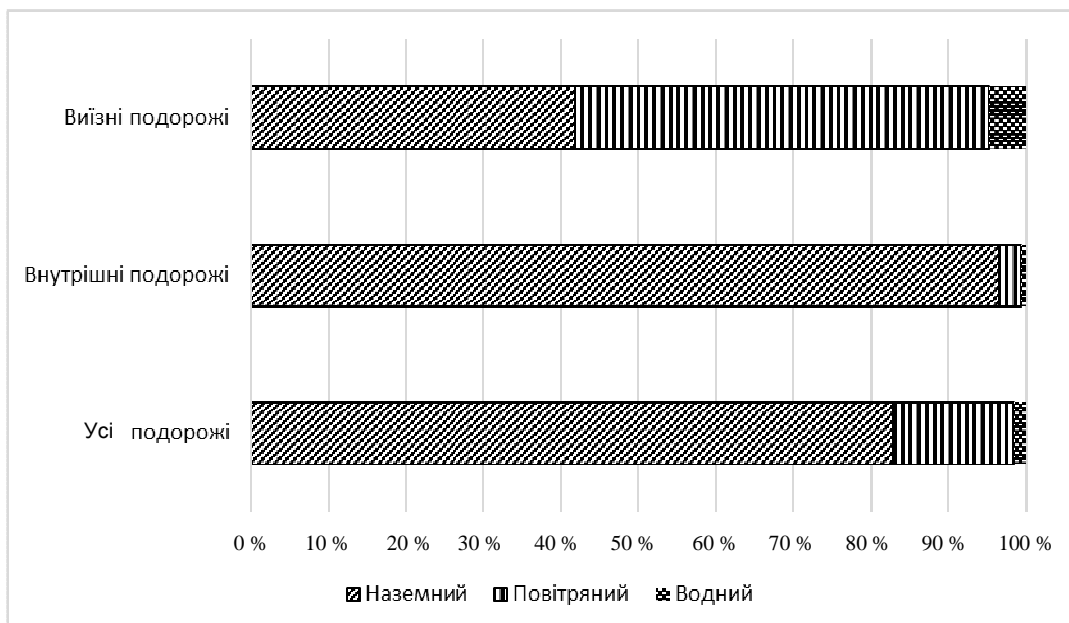

Рис. 2. Подорожі, здійснені туристами ЄС, за видами транспорту, 2015 р. (за даними Євростат)

Частка інших видів транспорту в обслуговуванні туристів є незначною, хоча для різних країн показники різняться. Зокрема, водний вид транспорту був основним для 39,1 % поїздок, які здійснили мешканці Мальти, і 17,4 % – від поїздок грецьких жителів, тоді як у Хорватії туристи використовували автобуси у 21,6 % поїздок. Найбільшу частку автомобільного й залізничного транспорту в обслуговуванні туристів спостерігали в Румунії, Болгарії та Чехії (рис 3.) [13].

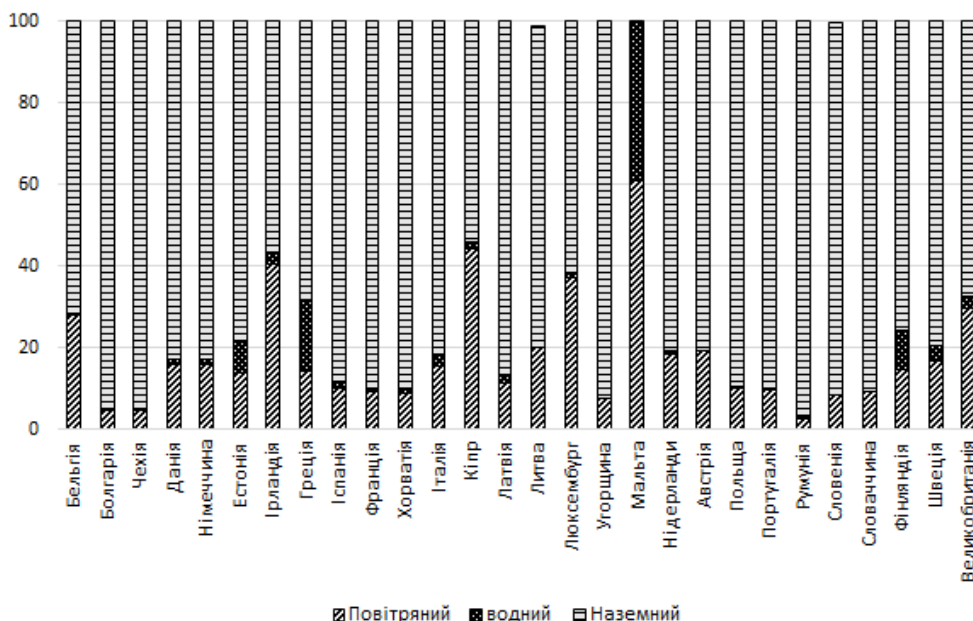

Рис. 3. Подорожі за видами транспорту, здійснені туристами ЄС у 2015 р. (%) (за даними Євростат)

Велика частка авіаційного транспорту й туристських перевезень зумовлюється низкою переваг цього виду транспорту, зокрема швидкості та зручності при переїздах на дальні відстані, комфортабельності обслуговування на авіарейсах, а також надання авіаційними компаніями туристичним агентствам комісійних за кожне заброньоване в літаку місце, що мотивує обирати саме цей вид транспорту. Транспортне обслуговування туристів авіаційними компаніями може здійснюватися як індивідуальним обслуговуванням туристів, так і чартерними перевезеннями, рейсовими перевезеннями й обслуговуванням бізнес-турів. На сучасному етапі для міжнародного туристичного ринку властиве збільшення кількості туристів, для яких швидкість і комфортабельність прибуття до пункту призначення мають пріоритетне значення над більш високою вартістю проїзду [9].

Авіаційні перевезення здійснюють понад 1300 авіакомпаній світу. Міжнародні повітряні сполучення забезпечують зараз більше 470 перевізників. Мережа міжнародних перевезень нині охоплює всі географічні регіони й понад 150 держав світу [5]. Сьогодні пріоритетами в розвитку послуг авіаційного транспорту при обслуговуванні туристичної діяльності є підвищення комфортабельності та безпеки перевезень, а також застосування різних маркетингових програм, які дають змогу залучати туристів до повторних перевезень авіатранспортом.

Автомобільний транспорт в обслуговуванні туристичних потоків поступається авіаційному лише під час перевезення на великі відстані. Автомобільні перевезення в туристичній діяльності мають досить широкий спектр використання. Зокрема, він використовується під час трансферів, екскурсій, внутрішніх маршрутних перевезень автобусами, а також оренди автомобілів туристами для особистого використання під час подорожей і відпочинку. Досить поширені також автобусні екскурсійно-пізнавальні тури, під час яких туристи мають можливість відвідати кілька міст чи визначних місць [9]. Серед переваг автомобільного транспорту в туристичних перевезеннях – доступність і зручність у використанні, можливість спостерігати за довкіллям та зупинитись у дорозі. Крім того, автобусні тури належать до найменш дорогих подорожей, тому вони користуються попитом у туристів із середніми доходами. Для автомобільного транспорту також характерна менш виражена сезонність, порівняно з іншими видами транспорту.

Важливу роль в обслуговуванні туристів займає залізничний транспорт, особливо на Європейському континенті. Завдяки застосуванню інноваційних технологій та запровадженню швидкісного залізничного сполучення, швидкісні поїзди конкурують із повітряним й автомобільним видами транспорту в обслуговуванні туристичних потоків. Потяги, які здійснюють перевезення туристів, зазвичай обладнані комфортними меблями, засобами зв'язку, кондиціонерами, а також характеризуються низьким рівнем вібрації та шуму. В обслуговуванні міжнародних туристичних потоків часто використовують чартерні туристичні потяги, що дають змогу перевозити особисті автомобілі туристів завдяки додатковим вантажним платформам [1]. Поширеними серед туристів є подорожі так звані екскурсійними панорамними потягами. Приклад такого потягу – «Льодовиковий експрес», маршрут якого проходить на висоті 2033 м у швейцарських Альпах. По дорозі туристи мають можливість спостерігати красиві зимові пейзажі. Шлях проходить через 91 тунель і 291 міст. Крім того, потяг «Льодовикового експресу» комфортабельний, безпечний і з панорамними вікнами, що дає змогу насолодитися навколишнім середовищем. Такі туристичні подорожі залізничним транспортом сьогодні поширені не лише в Європі та Америці, але й в інших регіонах, зокрема в Африці. Одним із найпоширеніших панорамних потягів Африки є «Гордість Африки», що протягом 15 днів долає близько 6000 км по всьому півдні Африки та доставляє навіть до знаменитого водоспаду Вікторія [7].

Водний транспорт в обслуговуванні туристів пропонує морські й річкові круїзи, подорожі на яхтах, катамаранах, лайнерах тощо. Однією з поширених форм морських подорожей є круїзи. У 2016 р. нараховувалося 24,2 млн туристів морських круїзів [10]. Круїз – це комплекс послуг, що включає проживання, триразове харчування, обслуговування, розважальні програми на теплоході. Великі комфортабельні круїзні судна, призначені для морських подорожей, мають вигляд «плаваючих міст» із десятками магазинів, ресторанів, басейнами, спортивними та оздоровчими комплексами й іншими розважальними закладами. Тривалість морських круїзних подорожей становить від трьох днів до двох тижнів.

На міжнародному туристичному ринку функціонує понад 150 морських круїзних компаній, найбільш відомими з яких є «Carnival Cruise Lines», «Celebrate Cruises», «Royal Caribbean International», «Princess Cruises», «Costa Cruises», «Norwegian Cruise Lines». Кількість круїзних компаній збільшується з

кожним роком, а також зростає чисельність туристів, зацікавлених морськими подорожами. Зокрема, протягом 2005–2015 рр. попит на круїзні подорожі зріс на 62 % [10]. Найбільш поширені морські круїзи в Карибському басейні та Середземному морі. У європейських країнах, таких як Франція, Німеччина, Італія, Угорщина й ін. досить поширений річковий круїзний туризм, тобто подорожі внутрішніми водними артеріями.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Транспортні послуги – важлива складова частина туристичної індустрії. Зростаючий розвиток міжнародного ринку туристичних послуг вимагає постійного вдосконалення організаційно-економічного механізму координації транспортного обслуговування туристичної діяльності за допомогою підвищення вимог до транспортних підприємств, що обслуговують туристів, удосконалення транспортних туристичних маршрутів і проведення ефективної цінової політики туристичних транспортних послуг. Сьогодні кожен із видів транспорту має свої переваги в обслуговуванні туристичних потоків. Здійснення маркетингових досліджень та розробка цільових програм розвитку туризму й транспорту в окремих регіонах дасть змогу конкурувати на зростаючому міжнародному ринку туристичних послуг.

Подальші перспективні дослідження пов'язані з детальнішим аналізом специфіки використання окремих видів транспорту в туристичній діяльності та організаційно-економічних механізмів підвищення ефективності транспортного обслуговування в туризмі.

Джерела та література

1. Андрушків Б. М. Особливості організації транспортного обслуговування в туристично-рекреаційній сфері / Б. М. Андрушків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stationline.org.ua/ekonom/39/3750-osoblivosti-organizaci%D1%97-transportnogo-obslugovuvannya-v-turistichno-rekreacijnij-sferi.html>.
2. Бабкін О. В. Спеціальні види туризму / О. В. Бабкін [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://infotour.in.ua/babkin12.htm>
3. Галасюк С. С. Взаємозв'язок розвитку транспорту і туризму / С. С. Галасюк, К. І. Ободовська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2287/1/%D0%BC%D1%83.pdf>
4. Давиденко І. В. Шляхи розвитку рекреаційно-туристичного комплексу України / І. В. Давиденко // Вісник соціально-економічних досліджень. – Одеса : ОДЕУ, 2004. – Вип. 17. – С. 74–78.
5. Зорін І. В. Туризм як вид діяльності / І. В. Зорін, Т. П. Каверіна, В. А. Квартальнов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://infotour.in.ua/zorin.htm>.
6. Ильина Е. Н. Менеджмент транспортных услуг: авиационные перевозки в туризме : учебник / Е. Н. Ильина . – Москва : Сов. спорт, 2007. – 144 с.
7. Найкрасивіші потяги світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uagolos.com/nespishnepodoroj-naikrasivishi-pojizda-svity/>.
8. Сич Є. М. Інноваційно-інвестиційна взаємодія підприємств транспорту і туризму : [монографія] / Є. М. Сич, О. М. Парубець, Д. О. Сугоняко. – Київ : Кондор, 2013. – 219 с
9. Шелеметьєва Т. В. Підвищення рівня транспортних послуг як основа ефективного розвитку туризму України / Т. В. Шелеметьєва // Вісник економічної науки України. – 2016. – № 2. – С. 183–189.
10. Cruise Industry Overview – 2017 [Electronic resource] – Mode of access : <http://www.f-cca.com/downloads/2017-Cruise-Industry-Overview-Cruise-Line-Statistics.pdf>.
11. Kovačić M. Interdependence of Transport and Tourism / Mirjana Kovačić, Tamara Milošević // Pomorski zbornik. – 2016. – № 52. – P. 99–111.
12. Mammadov Rufat. The Importance of Transportation in Tourism Sector / Rufat. Mammadov [Electronic resource] – Mode of access : https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2231334.
13. Tourism statistics – characteristics of tourism trips [Electronic resource] – Mode of access : http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Tourism_statistics_-_characteristics_of_tourism_trips
14. UNWTO Tourism Highlights 2017 Edition [Electronic resource] – Mode of access : <http://mkt.unwto.org/publication/unwto-tourism-highlights>.

References

1. Andrushkiv B. M. Osoblyvosti orhanizatsii transportnoho obsluhovuvannya v turystychno-rekreatsiinii sferi / B. M. Andrushkiv [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.stationline.org.ua/ekonom/39/3750-osoblivosti-organizaci%D1%97-transportnogo-obslugovuvannya-v-turistichno-rekreacijnij-sferi.html>.
2. Babkin O. V. Spetsialni vydy turyzmu / O. V. Babkin [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://infotour.in.ua/babkin12.htm>
3. Halasiuk S. S. Vzaiemozviazok rozvytku transportu i turyzmu / S. S. Halasiuk, K. I. Obodovska [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2287/1/%D0%BC%D1%83.pdf>

4. Davydenko I. V. Shliakhy rozvytku rekreatsiino-turystychnoho kompleksu Ukrainy / I. V. Davydenko // Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen. – Odesa: ODEU, 2004. – Vyp. 17. – S. 74–78.
5. Zorin I. V. Turyzm yak vyd diialnosti / I. V. Zorin, T. P. Kaverina, V. A. Kvartalnov [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://infotour.in.ua/zorin.htm>.
6. Ylyna E. N. Menedzhment transportnykh usluh: avyatsyonnye perevozky v turyzme: uchebnyk / E. N. Ylyna. – M. : Sovetskyi sport, 2007. – 144 s.
7. Naikrasyvishi potiahy svitu [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://uagolos.com/nespishne-podoroj-naikrasyvishi-pojizda-svity/>.
8. Sych Ie.M. Innovatsiino-investytsiina vzaiemodiia pidprijemstv transportu i turyzmu: [monohrafiia] / Ie. M. Sych, O. M. Parubets, D. O. Suhoniako. – K.: Kondor, 2013. – 219 s.
9. Shelemetieva T. V. Pidvyshchennia rivnia transportnykh posluh yak osnova efektyvnoho rozvytku turyzmu Ukrainy / T. V. Shelemetieva // Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy. – 2016. – № 2. – S. 183–189.
10. Cruise Industry Overview – 2017 [Electronic resource] – Mode of access : <http://www.f-cca.com/downloads/2017-Cruise-Industry-Overview-Cruise-Line-Statistics.pdf>.
11. Kovačić M. Interdependence of Transport and Tourism / Mirjana Kovačić, Tamara Milošević // Pomorski zbornik. – 2016. – № 52.– P. 99–111.
12. Mammadov Rufat. The Importance of Transportation in Tourism Sector / Rufat. Mammadov [Electronic resource] – Mode of access : https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2231334.
13. Tourism statistics – characteristics of tourism trips [Electronic resource]. – Mode of access : http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Tourism_statistics_-_characteristics_of_tourism_trips
14. UNWTO Tourism Highlights 2017 Edition [Electronic resource]. – Mode of access : <http://mkt.unwto.org/publication/unwto-tourism-highlights>.

Пикулик Оксана. Транспортные услуги в организации туристической деятельности. В статье рассматриваются основные аспекты транспортного обслуживания в туристической деятельности. Отмечается важная роль транспорта в росте развития международного туризма. Проанализированы показатели использования различных видов транспорта в туристической деятельности. Исследуются преимущества авиационных перевозок в обслуживании туристических потоков. Раскрываются особенности использования автомобильного и железнодорожного транспорта в туризме. Исследуется роль морских и речных круизных путешествий на международном туристическом рынке.

Ключевые слова: транспортные услуги, туристическая деятельность, международный туризм, авиаперевозки, автобусный тур, морской круиз.

Pikulyk Oksana. Transport Services in the Organization of Tourism Activities. The main aspects of transport services in tourism activities are examined in the article. The important role of transport in the growth of international tourism development is noted. The indicators of use of various types of transport in tourism activity are analyzed. The advantages of air transportation in tourist flows services are explored. The features of use of automobile and railway transport in tourism are analysed. The role of sea and river cruises on the international tourist market is explored.

Key words: transport services, tourist activity, international tourism, air transportation, bus tour, sea cruise.

Стаття надійшла до редколегії
17.10.2017 р.

УДК 910.112.338

**Ірина Мандрик,
Вікторія Савчук**

Туристично-країнознавчі особливості розвитку туризму в Литві

Розглянуто особливості та тенденції розвитку туризму в Литві з позицій туристичного країнознавства. Показано місце й роль туризму в економіці цієї держави. Проаналізовано динаміку та географічну структуру туристичних потоків. Названо основні країни-постачальники іноземних туристів до Литви. Виявлено, що в